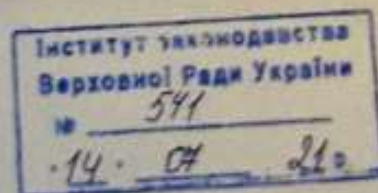

ВІДГУК

офіційного опонента на дисертацію Данелі Тимура Сіловановича на тему: «Міжнародно-правове регулювання співробітництва України в сфері захисту Світового океану», подану на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю «293» - Міжнародне право

Актуальність теми дослідження. Дослідження Данелі Тимура Сіловановича здійснено на актуальну тему для міжнародного морського права. В умовах глобального потепління саме Світовий океан, з одного боку, є критичним об'єктом антропологічного впливу, а з іншого – чинником впливу на клімат та умови існування людства. Це найбільш важлива, але не єдина проблема, пов'язана зі охороною та екологічним станом Світового океану. Інші – це виснаження морських живих ресурсів, й забруднення й засмічення морського середовища, але вони усі пов'язані одна з одною. В силу глобального значення та впливу Світового океану, саме в рамках Організації Об'єднаних Націй важлива увага приділяється охороні морського середовища, що відображається у Доповідях ГА ООН «Світовий океан та міжнародне право».

Саме Світовий океан став одним із перших об'єктів міжнародно-правової охорони, а охорона та захист морського середовища стали однією із ефективних та розгалужених моделей міжнародно-правової охорони. Тим не менш, проблема охорони Світового океану є однією із важливих, а

підвищення ефективності існуючих міжнародно-правових механізмів та створення нових є важливим завданням. Саме тому обрана тема дисертаційного дослідження Данелії Тимура Сіловановича є важливою та актуальною. Окремі питання цієї теми досліджувались деякими авторами, але проблематика, яка досліджена Данелією Т. С. достатньо оригінальна та цікава.

Слід зазначити, що окреслені у роботі проблеми та запропоновані автором шляхи їх вирішення мають важливе значення для співробітництва України в сфері захисту Світового океану в рамках міжнародного та регіонального рівнів.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, їх достовірність і новизна.

Метою дослідження Данелії Тимура Сіловановича є аналіз поняття та сутності механізму міжнародно-правового співробітництва у сфері захисту Світового океану, визначення його місця в сучасному міжнародному праві, дослідження його джерельної бази, об'єктів, що підлягають охороні, особливостей міжнародно-правової відповідальності за забруднення та вироблення пропозицій із вдосконалення механізмів захисту Світового океану.

Структура дослідження зумовлена поставленими метою та завданнями дослідження та складається зі вступу, трьох розділів, дев'яти підрозділів, висновків та списку використаних джерел.

Науково обґрунтованою є структура дисертації, що зумовило послідовний та логічний виклад матеріалу роботи та дозволило автору достатньо глибоко і всебічно дослідити обрану тему і сформулювати відповідні висновки, що мають як теоретичне, так і практичне значення.

Дослідження відрізняється високим рівнем аналізу міжнародних та національних правових джерел загалом, зокрема національного законодавства України та різних держав щодо правових механізмів захисту Світового океану у контексті імплементації міжнародно-правових норм.

У першому розділі «**Теоретико-правові засади міжнародного управління та співробітництва в сфері захисту Світового океану**» досліджується юридична природа поняття Світового океану, надається визначення природних об'єктів, що є його частиною, охарактеризовано особливості становлення їх управління та використання, принципи захисту Світового океану як основа співробітництва.

У другому розділі «**Загальна характеристика міжнародно-правового регулювання захисту Світового океану**» досліджено особливості визначення Світового океану як об'єкту міжнародного захисту, міжнародно-правових механізмів захисту Світового океану та притягнення до міжнародно-правової відповідальності як спосіб захисту Світового океану.

Автором встановлено, що особливістю універсального рівня міжнародного інституційного регулювання захисту Світового океану є відсутність комплексної спеціалізованої міжнародної міжурядової організації. Зауважено, що її роль на цьому рівні перебрала на себе ООН та її інституції, в рамках якої ціла низка головних і допоміжних органів ООН, її спеціалізованих установ, здійснюють функції регулятора охорони окремих об'єктів Світового океану. Підкреслюється, що виокремлено від них функціонує Міжнародний орган з морського дна.

На думку автора, регіональні механізми охорони та захисту морського середовища носять фрагментарний характер через їх пристосування до особливостей окремих регіонів, ефективність яких є найвищою у європейському регіоні і найнижчою в Азії через застосування «методу АСЕАН».

У третьому розділі «**Особливості міжнародного співробітництва України в сфері захисту Світового океану**» дисертаційної роботи досліджено особливості співробітництва України на глобальному, регіональному рівні та співробітництво із неурядовими міжнародними організаціями у сфері захисту Світового океану.

Значний практичний аспект висвітлює положення дисертації, що інститут міжнародно-правової відповідальності відіграє велику роль у забезпеченні виконання державами взятих на себе міжнародних зобов'язань. Множинність режимів міжнародної відповідальності було відзначено КМП ООН при розгляді відповідальності за транскордонну шкоду заподіяну в результаті небезпечних видів діяльності.

На думку автора, створення єдиного міжнародного екологічного суду з метою вирішення міжнародних спорів, щодо компенсації серйозної екологічної шкоди, є більш складним процесом, ніж діяльність діючих спеціалізованих національних судів і трибуналів. Хоча діючі суди і трибунали з екологічних правопорушень (наприклад Великобританії) не настільки ефективно впливають на вирішення серйозних міжнародних екологічних проблем, створення спеціалізованого суду може викликати незгодженість рішень серед цих судових інстанцій, що призведе до фрагментації міжнародного екологічного права.

Зауважимо, що сформульовані у дисертації висновки і пропозиції є результатом ґрунтовного наукового осмислення нормативних і доктринальних джерел. Результати дослідження свідчать про глибоке вивчення міжнародно-правових механізмів співробітництва у сфері охорони та захисту Світового океану.

Сформульовані висновки у дисертаційному дослідженні в цілому є обґрунтованими та достовірними, ґрунтуються на аналізі значного обсягу нормативних джерел, вітчизняної та зарубіжної наукової літератури. Зміст дисертаційного дослідження свідчить про те, що визначені в ньому завдання висвітлено в достатній мірі. Сформульовані в дисертації положення і висновки є цілком обґрунтованими та характеризуються науковою новизною.

Теоретичне та практичне значення результатів дослідження.

Дисертаційне дослідження стосується важливої теоретичної проблеми міжнародного права, яка розкрита здобувачем на досить високому науковому

рівні, і може бути оцінене як його особистий внесок у розвиток вітчизняної науки міжнародного права.

Практичне значення одержаних результатів відображено у можливості застосування та використання висновків та пропозицій дисертаційного дослідження, зокрема у науково-дослідній сфері – задля наступного наукового пошуку у міжнародному праві; правотворчій діяльності – під час розроблення проектів законів України, актів Уряду та центральних органів влади; у навчальному процесі – при викладенні та навчально-методичному забезпеченні навчальних дисциплін «міжнародне право; правовиховній роботі – для підвищення рівня правосвідомості та правової культури посадових осіб, залучених до процесів створення та ефективної роботи у сфері охорони та захисту Світового океану.

Повнота викладу основних наукових результатів дослідження в опублікованих наукових працях. Ключові наукові результати та практичні висновки дисертаційної роботи були викладені у 9 індивідуальних публікаціях автора, зокрема: у 5 статтях у наукових фахових виданнях України з юридичних наук а також у 2 статтях в іноземних періодичних правничих виданнях а також в 2 опублікованих тезах доповідей на наукових та науково-практичних конференціях, круглих столах та семінарах.

Повнота викладу результатів дисертації відповідає встановленим вимогам. Кількість та обсяг публікацій, які розкривають основний зміст дисертації, свідчить про достатній та належний рівень апробації отриманих результатів.

Оцінка відповідності змісту автореферату і основних положень дисертації. Автореферат відповідає змісту дисертації та відображає основні результати наукового дослідження. Зміст автореферату характеризується точністю і логічністю викладу матеріалу, зрозумілістю та цілісністю.

Дисертація та автореферат Данелії Тимура Сіловановича підготовлені на належному наукового рівні та відповідають вимогам, що ставляться до підготовки та оприлюднення таких робіт.

Дискусійні положення та зауваження дисертації.

Відзначаючи вклад автора в розробку теми дисертації та наукову новизну одержаних результатів, вважаємо за необхідне вказати на дискусійні окремі положення дисертації.

1. Серед завдань, визначених автором, вказано дослідження особливостей форм та механізмів міжнародного управління та співробітництва в сфері захисту Світового океану і роль у цьому процесі міжнародного права. Данна сфера міжнародно-правового регулювання є окремим інститутом, який входить до міжнародного морського та міжнародного екологічного (ресурсного) права. Безсумнівно, інститут охорони та захисту океану та інститут охорони та раціонального використання живих і неживих морських ресурсів пов'язані між собою, але вони базуються на різних принципах та нормах. Яким чином, під яким кутом автор розгадає питання форм управління щодо живих і неживих морських ресурсів у контексті теми роботи?

2. Робота якісно виграла б від узагальнення більшої кількості судової практики міжнародних судових інстанцій стосовно застосування норм міжнародного природоресурсного права у випадку порушення приписів останнього у сфері захисту Світового океану.

3. У підрозділі 1.3 автором виділено і сформульовано принципи, на яких базується захист Світового океану як основа співробітництва. На нашу думку, робота була б більш ґрунтовною якщо б були проаналізовані також інші принципи міжнародного права в сфері екології наприклад принцип справедливості між поколіннями; принцип диференційованої відповідальності; принцип збереження біологічного різноманіття; принцип екологізації суспільної свідомості тощо.

4. У підрозділі 2.3. автор стверджує, що «Інститут міжнародно-правової відповідальності за забруднення моря на сучасному етапі розвитку міжнародного права лише формується». Але у підрозділі він посилається на те, що «В аналогічних джерелах знайшов закріплення принцип міжнародної відповідальності за шкоду, заподіяну саме Світовому океану та його окремим об'єктам, а саме ст. 194 Конвенції з морського права, преамбули Конвенції про запобігання забруднення моря скидами відходів та інших матеріалів 1972 р., МАРПОЛ 73/78, Міжнародної конвенції по забезпеченню готовності у випадку забруднення нафтою, боротьбі з ним та співробітництва 1990 р. та п. 2 ст. 5 Конвенції про захист Чорного моря від забруднення 1992 р.». Також, у тексті дисертації згадується конвенційна система цивільно-правової відповідальності за шкоду за забруднення з суден. Тому висновок автора потребує уточнення.

5. На нашу думку, дослідження значно виграло б, якби автор більш ґрунтовно проаналізував сучасну практику імплементації міжнародних стандартів захисту та збереження Світового океану у внутрішньодержавні правові системи, у тому числі в Україні.

Висловлені зауваження запрошують автора до наукової дискусії та не впливають на загальну позитивну оцінку.

ЗАГАЛЬНИЙ ВИСНОВОК:

Дисертація на тему «Міжнародно-правове регулювання співробітництва України в сфері захисту Світового океану» виконана на високому рівні, зміст дисертації викладено в логічній послідовності, і ці висновки підкріплені переконливими аргументами. Дисертація є самостійним завершеним дослідженням, у якому відсутні порушення академічної доброчесності. З викладеного випливає, що подана на здобуття наукового ступеня доктора філософії дисертація за спеціальністю 293«Міжнародне право», відповідає вимогам п.10«Порядку проведення експерименту з присудженням ступеня доктора філософії», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 6березня 2019року №167, а її автор – Данелія Тимур Сілованович – заслуговує

присудження йому наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю «293» - Міжнародне право.

Офіційний опонент:

Кандидат юридичних наук,
доцент кафедри міжнародного права і
порівняльного правознавства

Власвоп підпис
А.С. Шелудченкова
авірюю етас. ІСТІКАГОР ВУ

Шелудченкова А.С.